

TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGHỀ NGHIỆP GIÁO VIÊN

NÂNG CAO NĂNG LỰC LẬP KẾ HOẠCH DẠY HỌC CỦA GIÁO VIÊN

- **Module THCS 13**
Nhu cầu và động cơ học tập của học sinh trung học cơ sở trong xây dựng kế hoạch dạy học
- **Module THCS 14**
Xây dựng kế hoạch dạy học theo hướng tích hợp
- **Module THCS 15**
Các yếu tố ảnh hưởng tới thực hiện kế hoạch dạy học
- **Module THCS 16**
Hồ sơ dạy học

(Dành cho giáo viên trung học cơ sở)

CÁC TỪ VIẾT TẮT

BĐKH:	biến đổi khí hậu
BTTN:	bảo tồn thiên nhiên
DHTH:	dạy học tích hợp
ĐDSH:	đa dạng sinh học
GD:	giáo dục
GDMT:	giáo dục môi trường
GV:	giáo viên
HD:	hoạt động
HS:	học sinh
HTTCDH:	hình thức tổ chức dạy học
KT:	kiến thức
KTDHTC:	kĩ thuật dạy học tích cực
ND:	nội dung
PP:	phương pháp
PPDH:	phương pháp dạy học
PT:	phương tiện
TBDH:	thiết bị dạy học
THCS:	trung học cơ sở
TT:	thông tin

Bản quyền thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo – Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lí cơ sở giáo dục.
Cấm sao chép dưới mọi hình thức.

MỤC LỤC

Trang

LỜI GIỚI THIỆU.....	5
MODULE THCS 13. NHU CẦU VÀ ĐỘNG CƠ HỌC TẬP CỦA HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ TRONG XÂY DỰNG KẾ HOẠCH DẠY HỌC.....	7
A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN	8
B. MỤC TIÊU	8
C. NỘI DUNG	9
Hoạt động 1. Tìm hiểu nhu cầu và nhu cầu học tập của học sinh trung học cơ sở.....	9
Hoạt động 2. Tìm hiểu động cơ và động cơ học tập của học sinh.....	27
Hoạt động 3. Tìm hiểu các đặc điểm của động cơ học tập ở học sinh trung học cơ sở.....	36
Hoạt động 4. Tìm hiểu phương pháp và kĩ thuật xác định nhu cầu và động cơ học tập của học sinh trung học cơ sở.....	41
Hoạt động 5. Vận dụng phương pháp và kĩ thuật xác định nhu cầu và động cơ học tập của học sinh trong quá trình xây dựng kế hoạch dạy học.....	50
D. KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ	56
E. TÀI LIỆU THAM KHẢO	57
MODULE THCS 14. XÂY DỰNG KẾ HOẠCH DẠY HỌC THEO HƯỚNG TÍCH HỢP.....	59
A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN	60
B. MỤC TIÊU	60
C. NỘI DUNG	61
Nội dung 1. DẠY HỌC TÍCH HỢP	61
Hoạt động 1. Dạy học tích hợp là gì?.....	61
Hoạt động 2. Đặc trưng của dạy học tích hợp.....	64
Nội dung 2. LẬP KẾ HOẠCH DẠY HỌC	67
Hoạt động 1. Kế hoạch dạy học là gì?.....	67
Hoạt động 2. Cách lập kế hoạch năm học.....	67
Hoạt động 3. Cấu trúc của kế hoạch bài học.....	69
Nội dung 3. CÁC YÊU CẦU CỦA KẾ HOẠCH DẠY HỌC THEO HƯỚNG TÍCH HỢP	75
Hoạt động 1. Các yêu cầu cơ bản đối với một kế hoạch bài học.....	75
Hoạt động 2. Nguyên tắc dạy học theo hướng tích hợp.....	76
Nội dung 4. MỤC TIÊU, NỘI DUNG, PHƯƠNG PHÁP CỦA KẾ HOẠCH DẠY HỌC TÍCH HỢP	79
Hoạt động 1. Những mục tiêu cơ bản của kế hoạch dạy học theo hướng tích hợp.....	79
Hoạt động 2. Các quan điểm trong nội dung dạy học tích hợp.....	80
Hoạt động 3. Phương pháp dạy học tích hợp.....	81
Hoạt động 4. Một số kĩ thuật dạy học tích cực thường dùng trong dạy học tích hợp.....	84
Nội dung 5. THỰC HÀNH DẠY HỌC TÍCH HỢP NỘI DUNG GIÁO DỤC BẢO TỒN THIÊN NHIÊN VÀ ĐA DẠNG SINH HỌC THÔNG QUA CÁC MÔN HỌC Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ	101
Hoạt động 1. Các cơ sở pháp lí của việc tích hợp giáo dục bảo tồn thiên nhiên và đa dạng sinh học vào dạy học ở trường trung học cơ sở.....	101
Hoạt động 2. Định hướng lựa chọn các nội dung cơ bản về giáo dục bảo tồn thiên nhiên và đa dạng sinh học đưa vào các môn học ở trường trung học cơ sở.....	102
Hoạt động 3. Phương thức tích hợp các nội dung giáo dục bảo tồn thiên nhiên và đa dạng sinh học vào các môn học ở trường trung học cơ sở.....	104
D. KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ	107
E. TÀI LIỆU THAM KHẢO	109

MODULE THCS 15. CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI THỰC HIỆN KẾ HOẠCH DẠY HỌC	111
A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN.....	112
B. MỤC TIÊU.....	112
C. NỘI DUNG	113
Nội dung 1. LẬP KẾ HOẠCH DẠY HỌC	113
Hoạt động 1. Cách lập kế hoạch năm học.....	113
Hoạt động 2. Cấu trúc của kế hoạch bài học.....	115
Nội dung 2. THỰC HIỆN KẾ HOẠCH DẠY HỌC	121
Hoạt động 1. Các yêu cầu cơ bản đối với một kế hoạch bài học.....	121
Hoạt động 2. Các khâu cơ bản thực hiện kế hoạch dạy học.....	122
Nội dung 3. CÁC YẾU TỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỐI TƯỢNG VÀ MÔI TRƯỜNG DẠY HỌC ẢNH HƯỞNG TỚI THỰC HIỆN KẾ HOẠCH DẠY HỌC	125
Hoạt động 1. Đối tượng dạy học có ảnh hưởng như thế nào đến thực hiện kế hoạch dạy học? ..	125
Hoạt động 2. Thế nào là môi trường dạy học?	128
Hoạt động 3. Môi trường dạy học ảnh hưởng như thế nào đến thực hiện kế hoạch dạy học? ..	129
Nội dung 4. CÁC YẾU TỐ LIÊN QUAN ĐẾN CHƯƠNG TRÌNH, TÀI LIỆU, PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC ẢNH HƯỞNG TỚI THỰC HIỆN KẾ HOẠCH DẠY HỌC	136
Hoạt động 1. Ảnh hưởng của chương trình đến thực hiện kế hoạch dạy học.....	136
Hoạt động 2. Ảnh hưởng của tài liệu đến thực hiện kế hoạch dạy học	138
Hoạt động 3. Ảnh hưởng của phương tiện dạy học đến thực hiện kế hoạch dạy học.....	139
Nội dung 5. TÌNH HUỐNG SỰ PHẠM TRONG THỰC HIỆN KẾ HOẠCH DẠY HỌC	143
Hoạt động 1. Thế nào là tình huống sự phạm?	143
Hoạt động 2. Phân loại tình huống sự phạm trong dạy học.....	145
Hoạt động 3. Kỹ thuật xử lý tình huống sự phạm.....	147
D. KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ	154
E. TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	156
MODULE THCS 16. HỒ SƠ DẠY HỌC	157
A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN.....	158
B. MỤC TIÊU.....	158
C. NỘI DUNG	159
Nội dung 1. XÂY DỰNG HỒ SƠ DẠY HỌC	159
Hoạt động 1. Tìm hiểu hồ sơ dạy học.	159
Hoạt động 2. Tìm hiểu quy trình xây dựng hồ sơ dạy học.....	163
Hoạt động 3. Xây dựng hồ sơ dạy học một môn học.	163
Nội dung 2. SỬ DỤNG VÀ PHÁT TRIỂN HỒ SƠ DẠY HỌC	173
Hoạt động 1. Tìm hiểu việc sử dụng, bảo quản và bổ sung hồ sơ dạy học.....	173
Hoạt động 2. Tìm hiểu các năng lực cần thiết ở người giáo viên trung học cơ sở trong xây dựng và phát triển hồ sơ dạy học.	174
Nội dung 3. CÔNG NGHỆ THÔNG TIN TRONG XÂY DỰNG VÀ SỬ DỤNG HỒ SƠ DẠY HỌC ..	178
Hoạt động 1. Tìm hiểu khả năng ứng dụng công nghệ thông tin trong xây dựng, bổ sung thông tin và lưu trữ hồ sơ dạy học.	178
Hoạt động 2. Tìm hiểu những cấp độ ứng dụng công nghệ thông tin trong xây dựng, bổ sung thông tin và lưu trữ hồ sơ dạy học ở trường trung học cơ sở.	185
Hoạt động 3. Minh họa việc ứng dụng công nghệ thông tin trong xây dựng, bổ sung thông tin và lưu trữ kế hoạch dạy học (giáo án, bài giảng).	188
D. KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ	200
E. TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	207

LỜI GIỚI THIỆU

Giáo viên là một trong những nhân tố quan trọng quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực cho đất nước. Do vậy, Đảng, Nhà nước ta đặc biệt quan tâm đến công tác xây dựng và phát triển đội ngũ giáo viên. Một trong những nội dung được chú trọng trong công tác này là bồi dưỡng thường xuyên (BDTX) chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên.

BDTX chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên là một trong những mô hình nhằm phát triển nghề nghiệp liên tục cho giáo viên và được xem là mô hình có ưu thế giúp số đông giáo viên được tiếp cận với các chương trình phát triển nghề nghiệp.

Tiếp nối chu kì II, chu kì III BDTX giáo viên mầm non, phổ thông, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã xây dựng chương trình BDTX giáo viên và quy chế BDTX giáo viên theo tinh thần đổi mới nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả của công tác BDTX giáo viên trong thời gian tới. Theo đó, các nội dung BDTX chuyên môn, nghiệp vụ cho giáo viên đã được xác định, cụ thể là:

- Bồi dưỡng đáp ứng yêu cầu thực hiện nhiệm vụ năm học theo cấp học (nội dung bồi dưỡng 1);
- Bồi dưỡng đáp ứng yêu cầu thực hiện nhiệm vụ phát triển giáo dục địa phương theo năm học (nội dung bồi dưỡng 2);
- Bồi dưỡng đáp ứng nhu cầu phát triển nghề nghiệp liên tục của giáo viên (nội dung bồi dưỡng 3).

Theo đó, hàng năm mỗi giáo viên phải xây dựng kế hoạch và thực hiện ba nội dung BDTX trên với thời lượng 120 tiết, trong đó: nội dung bồi dưỡng 1 và 2 do các cơ quan quản lí giáo dục các cấp chỉ đạo thực hiện và nội dung bồi dưỡng 3 do giáo viên lựa chọn để tự bồi dưỡng nhằm phát triển nghề nghiệp liên tục của mình.

Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Chương trình BDTX giáo viên mầm non, phổ thông và giáo dục thường xuyên với cấu trúc gồm ba nội dung bồi dưỡng trên. Trong đó, nội dung bồi dưỡng 3 đã được xác định và thể hiện dưới hình thức các module bồi dưỡng làm cơ sở cho giáo viên tự lựa chọn nội dung bồi dưỡng phù hợp để xây dựng kế hoạch bồi dưỡng hàng năm của mình.

Để giúp giáo viên tự học, tự bồi dưỡng là chính, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã giao cho Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lý cơ sở giáo dục chủ trì xây dựng bộ tài liệu gồm các module tương ứng với nội dung bồi dưỡng 3 nhằm phục vụ công tác BDTX giáo viên tại các địa phương trong cả nước. Ở mỗi cấp học, các module được xếp theo các nhóm tương ứng với các chủ đề trong nội dung bồi dưỡng 3.

Mỗi module bồi dưỡng được biên soạn như một tài liệu hướng dẫn tự học, với cấu trúc chung gồm:

- Xác định mục tiêu cần bồi dưỡng theo quy định của Chương trình BDTX giáo viên;
- Hoạch định nội dung giúp giáo viên thực hiện nhiệm vụ bồi dưỡng;
- Thiết kế các hoạt động để thực hiện nội dung;
- Thông tin cơ bản giúp giáo viên thực hiện các hoạt động;
- Các công cụ để giáo viên tự kiểm tra, đánh giá kết quả bồi dưỡng.

Tuy nhiên, do đặc thù nội dung của từng lĩnh vực cần bồi dưỡng theo Chuẩn nghề nghiệp giáo viên nên một số module có thể có cấu trúc khác.

Tài liệu được thiết kế theo hình thức tự học, giúp giáo viên có thể học ở mọi lúc, mọi nơi. Bằng các hoạt động học tập chủ yếu trong mỗi module như: đọc, ghi chép, làm bài thực hành, bài tập tự đánh giá, bài kiểm tra nhanh, bài tập tình huống, tóm lược và suy ngẫm,... giáo viên có thể tự lĩnh hội kiến thức cần bồi dưỡng, đồng thời có thể thảo luận những vấn đề đã tự học với đồng nghiệp và tận dụng cơ hội để áp dụng kết quả BDTX trong hoạt động giảng dạy và giáo dục của mình.

Các tài liệu BDTX này sẽ được bổ sung thường xuyên hàng năm để ngày càng phong phú hơn nhằm đáp ứng nhu cầu phát triển nghề nghiệp đa dạng của giáo viên mầm non, giáo viên phổ thông và giáo viên tại các trung tâm giáo dục thường xuyên trong cả nước.

Bộ tài liệu này lần đầu tiên được biên soạn nên rất mong nhận được ý kiến đóng góp của các nhà khoa học, các giáo viên, các cán bộ quản lý giáo dục các cấp để tác giả cập nhật, bổ sung tài liệu ngày một hoàn thiện hơn.

Mọi ý kiến đóng góp xin gửi về Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lý cơ sở giáo dục – Bộ Giáo dục và Đào tạo (Toà nhà 8C – Ngõ 30 – Tạ Quang Bửu – P. Bách Khoa – Q. Hai Bà Trưng – TP. Hà Nội) hoặc Nhà xuất bản Đại học Sư phạm (136 – Xuân Thủy – P. Dịch Vọng – Q. Cầu Giấy – TP. Hà Nội).

Cục Nhà giáo và Cán bộ quản lý cơ sở giáo dục – Bộ Giáo dục và Đào tạo

NGUYỄN VĂN LUY
NGUYỄN VĂN TỊNH

MODULE THCS

13

**NHU CẦU VÀ ĐỘNG CƠ
HỌC TẬP CỦA HỌC SINH
TRUNG HỌC CƠ SỞ
TRONG XÂY DỰNG
KẾ HOẠCH DẠY HỌC**

A. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN

Vấn đề nhu cầu và động cơ học tập của học sinh (HS) nói chung, học sinh trung học cơ sở (THCS) nói riêng là một trong những vấn đề quan trọng và cấp thiết nhất của nhà trường phổ thông hiện nay. Thái độ học tập của học sinh ảnh hưởng rất lớn đến kết quả của quá trình dạy học. Tại sao trong giờ học, học sinh này thì hứng thú, hào hứng, tích cực, trong khi học sinh khác lại buồn chán, thờ ơ, thụ động? Trong Tâm lí học, người ta đã phát hiện được cơ chế phát triển nhu cầu và động lực học tập của học sinh. Nắm được cơ chế này, người giáo viên sẽ thường xuyên tạo được mọi điều kiện thuận lợi để làm thoả mãn nhu cầu học tập của học sinh trong các giờ học trên lớp, đặc biệt là biết sử dụng các phương pháp và kĩ thuật để xác định nhu cầu học tập và động cơ học tập trong việc xây dựng kế hoạch dạy học hằng năm.

Module này giúp người học nắm được khái niệm, cơ chế hình thành nhu cầu và động cơ, trên cơ sở đó xây dựng và sử dụng được một số phương pháp và kĩ thuật xác định nhu cầu và động cơ học tập của học sinh trong quá trình dạy học và xây dựng kế hoạch năm học.

B. MỤC TIÊU

Về nhận thức

Hiểu nhu cầu và động cơ học tập của học sinh THCS trong quá trình dạy học.

Về kĩ năng

Sử dụng được phương pháp và kĩ thuật để xác định được nhu cầu và động cơ học tập của học sinh phục vụ cho việc xây dựng kế hoạch dạy học.

Về thái độ

Tôn trọng những đặc điểm riêng về nhu cầu, động cơ học tập của học sinh trong quá trình dạy học.

C. NỘI DUNG

Hoạt động 1. Tìm hiểu nhu cầu và nhu cầu học tập của học sinh trung học cơ sở.

I. MỤC TIÊU

Nắm được khái niệm nhu cầu, nhu cầu học tập của học sinh THCS.

II. CÁCH THỨC TIẾN HÀNH

Học viên tự đọc thông tin, chia sẻ, thảo luận với đồng nghiệp để trả lời những câu hỏi được ghi trong tài liệu.

III. THÔNG TIN

1. Nhu cầu

* **Câu hỏi cho học viên:**

- + *Nhu cầu là gì?*
- + *Con người có những nhu cầu nào?*
- + *Nhu cầu có vai trò gì trong cuộc sống của cá nhân và xã hội?*

* **Thông tin:**

Nhu cầu là hình thức liên hệ giữa cơ thể sống và thế giới bên ngoài, nguồn gốc tính tích cực của cơ thể sống. Nhu cầu như là lực lượng bản chất bên trong thúc đẩy cơ thể tiến hành những hình thức hoạt động có chất lượng nhất định, cần thiết cho sự duy trì và phát triển của cá thể và loài. Trong các hình thức sinh học ban đầu, nhu cầu xuất hiện như là sự đòi hỏi của cơ thể đối với một cái gì đó nằm ngoài cơ thể và cần thiết cho hoạt động sống của cơ thể. Các nhu cầu của cơ thể có tính chất nội cân bằng: hoạt động mà nó thúc đẩy luôn hướng tới việc đạt được mức độ thực hiện chức năng tối ưu của các quá trình sống, nhu cầu tiếp tục xuất hiện khi các chức năng đi chệch khỏi mức độ này và dừng lại khi đạt được mức độ đó.

Nhu cầu của động vật tập trung vào việc duy trì cá thể và tiếp tục giống loài: trao đổi chất với môi trường xung quanh, phát triển và hoàn thiện

các kĩ xảo định hướng... Đa số các nhu cầu ở động vật có hình thức bản năng, trong các bản năng bẩm sinh không chỉ ghi dấu những thuộc tính của các nhu cầu liên quan đến đối tượng mà cả tiến trình (sự tuần tự, kế tiếp) cơ bản của các hành động thích ứng cần thiết để chiếm lĩnh đối tượng.

Nhu cầu của con người và con vật không đồng nhất. Thậm chí những nhu cầu tồn tại sinh lí của con người được quy định bởi các đặc điểm của cơ thể cũng khác với các nhu cầu tương tự ở con vật, bởi lẽ ở con người, chúng không quy định hình thức hoạt động sống của họ, mà ngược lại chúng có khả năng chuyển đổi phụ thuộc vào các hình thức hoạt động sống cao cấp đặc trưng của con người và chịu sự chi phối của các hoạt động đó. Đặc trưng của nhu cầu con người được quy định ở chỗ con người không đối diện với thế giới như là một cá thể đơn độc mà là thành viên của các hệ thống xã hội khác nhau và là thành viên của nhân loại nói chung. Những nhu cầu cấp cao của con người, phản ánh mối liên hệ của con người với cộng đồng xã hội ở các mức độ khác nhau, cũng như những điều kiện tồn tại và phát triển của chính bản thân hệ thống xã hội. Điều này liên quan đến cả nhu cầu của nhóm xã hội và xã hội nói chung trên tổng thể và cả nhu cầu của mỗi cá nhân riêng lẻ, trong các nhu cầu đó có bản chất xã hội.

Vấn đề bản chất nhu cầu của con người vẫn đang để mở. Một số nhà nghiên cứu cho rằng nhu cầu của con người là bẩm sinh (A.H. Maslow). Nhưng nhà nghiên cứu khác lại cho rằng tính xã hội của tất cả các nhu cầu của con người – không có ngoại lệ – được thể hiện trong nội dung, trong diễn biến và phương thức thoả mãn chúng. Nhu cầu của con người đa số không phải bẩm sinh, chúng được hình thành trong quá trình con người lĩnh hội hoạt động xã hội và hình thành nhân cách. Sự phát triển nhu cầu của con người diễn ra thông qua sự mở rộng và thay đổi phạm vi đối tượng của nhu cầu. Nền sản xuất tạo ra những giá trị vật chất và tinh thần quy định sự phát triển của các nhu cầu xã hội được cá nhân lĩnh hội trong quá trình gia nhập vào các quan hệ xã hội, lĩnh hội nền văn hoá tinh thần và vật chất của loài người.